

MOZGÁSJAVÍTÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA, DIÁKOTTHON ÉS PEDAGÓGIAI SZAKSZOLGÁLAT

Intézményünk száz esztendeje áll a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában

„A Város Peremén”, közvetlenül József Attila volt lakása mellett Zuglóban, a Városliget szomszédságában, 100 éve tanulnak, játszanak, sportolnak, készülnek az „Életre” – társadalmi integrációra a mozgáskorlátozott gyerekek.

Magyarországon először itt létesült intézmény a mozgáskorlátozott gyerekek és fiatalok számára, amelyet a *Deák Ferenc Szabadkőműves Páholy* tagságának jótékony cselekedete nyomán, 1903. december 24-én, a „Nyomorék Gyermekek Menhelye és Egylete” néven alapítottak meg.

Az intézmény keretei között a centenárium évében összesen 218 mozgáskorlátozott gyermek oktatása, nevelése, mozgásfejlesztése, egészségügyi ellátása és gondozása, szakképzése, sérülésspecifikus ellátása történik.

Az intézmény ma már a hagyományos alapellátáson túl szakmai szolgáltató központként (*Módszertani Központ*) is működik azért, hogy a többségi iskolákban az „integrációban” tanuló mozgáskorlátozott gyermekeknek, szüleiknek és tanáraiknak is segítséget nyújtson, a száz év alatt felhalmozódott szakmai tapasztalatból és a tanult szakszerű ismeretekre alapozva.

Pedagógiai céljaink

Megteremteni az esélyegyenlőség alapjait azért, hogy az iskolai tanulmányok adott pontján az integrációra és az önálló életvitelre felkészültek legyenek a tanulónk.

Az intézmény öt szakterületen látja el feladatát:

- az iskolai tanulmányokra előkészítő és felkészítő feladatokat lát el,
- az általános iskoláztatás speciális feltételeit biztosítja az „ép értelmű” mozgáskorlátozott gyermekek számára, valamint az „értelmi” és/vagy tanulásban akadályozott, halmozottan fogyatékosok, mozgáskorlátozott gyermekek számára,
- országos beiskolázásból adódóan diákotthont biztosít a vidéki gyermekek részére,
- részt vállal a fogyatékos fiatalok szakképzésében,
- szaktanácsot ad és a fejlesztésben nyújt segítséget, minden tankötelezett érintett gyermek számára.

Az intézmény tagozatai:

„Mexikói” (1145 Bp., Mexikói út 60.) az „ép értelmű” mozgáskorlátozott gyermekek oktatása, nevelése, mozgásfejlesztése, diákotthoni és egészségügyi ellátása és

gondozása céljából működő országos beiskolázású általános iskolai tagozat

„Csillagház” (1038 Bp., Ráby Mátyás út 16.) a halmozottan mozgásfogyatékos gyerekeket oktató, nevelő, mozgásfejlesztő, budapesti beiskolázású, nappali bejáró általános iskolai tagozat.

„Kertészképző” (1125 Bp., Gyöngyvirág út 18.) a mozgás-, látás-, hallássérült fiatalok középfokú, országos beiskolázású, kollégiumot biztosító, dísznövénykertész szakképző tagozat.

„Nyaraló” (2621 Verőce, Falufőle u. 6.) az erdei iskolai program, és a nyári nyaralások színtere.

Az intézménybe kerülés feltételei

A gyógyító pedagógia speciális ellátását igénylő mozgáskorlátozott gyermekek, a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ (1145. Bp. Mexikói u. 60.) javaslata alapján az intézményünk által szervezett „Barátkozó Találkozó”-n való részvétele után.

Mexikói tagozat

A Mexikói út és a Korong utca sarkán álló, *Lajta Béla* tervezte szép, szecessziós stílu-

sú épület ad otthont az intézmény központjának, az általános iskolának és diákotthonának.

Itt működik még a Módszertani Központ, valamint a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ.

A két évfolyamos, *iskolai életmódra felkészítő tagozat* előzi meg az alapfokú általános képzést olyan tanulók számára, akik még nem tankötelesek (4–8 évesek) vagy még nem iskolaérettek.

Az alapfokú oktatás tartalmi követelményei ugyanazok, mint a többségi általános iskolákban, csak a megvalósítás körülményei lehetnek speciálisak.

Az *iskolaszerkezet sajátossága* a felső tagozaton 4 és/vagy 5 évfolyamos nyújtott fejlesztés a lassabban haladóknak. A legfőbb sajátosság természetesen az ortopéd orvos által irányított mindennapos mozgásnevelés. A mozgásnevelés a diagnózistól és a mozgásállapottól függően egyéni és/vagy kiscsoportban, tornateremben és vízben történik. A mozgásfejlesztés és az iskolai sportélet több diákot indított már el a Paralimpiai játékokon való részvételhez vezető úton is.

A tanítás-tanulás osztálykeretben folyik, (6–12 fő), s bizonyos órákon, angol, életvitel, gépirás, számítástechnika, technika, rajz még csoportbontással tesszük hatékonyabbá a fejlesztés körülményeit. A sérülésspecifikus szükségletek figyelembevételével alapján egyéni foglalkozást, korrepetálást, szenzomotoros fejlesztést, diszlexia reedukációs, ergoterápiái foglalkozást; a beszédhibás, a beszéd- vagy kommunikációs zavarral küzdő gyerekek logopédiai ellátást kapnak.

A *Diákotthonban* gondoskodunk az önálló tanulás, szabadidő és sportletről és a kulturálódás, valamint az önálló életvitel alapfeltételeinek megteremtéséről. A nagyok kipróbálhatják képességeiket az iskolarádió, a tankonyhai és a lakóotthon program keretében. A gyermekek kirándulásait az intézmény tíz gépjárműből álló flottája segíti. A szakkörökön énekelnek,

hangszeres zenét tanulnak, kézimunkáznak, írógéprajzokat készítenek, sportjátékokat játszanak. Az iskolai könyvtár, videó- és CD-tár mellett hangos könyvtár és házi mozi is működik. A diákotthon az önállóságra nevelés színtere is: közlekedni, vásárolni, ügyeiket elintézni is megtanulnak a gyerekek.

Szakszerű orvosi (gyermekgyógyász, neurológus, szemész, fogász, bőrgyógyász, ortopédiai, kiropraktor) és az ápolói és gyógyászati segédeszköz ellátásról is gondoskodunk. Pszichológus segíti a lelki problémák megoldását.

„Csillagház”

A Mozgásjavító Általános Iskola „Csillagház” Tagozata a halmozottan fogyatékos, mozgáskorlátozott gyermekek oktatását, nevelését, mozgásfejlesztését végzi, akiknél különböző társult formában van jelen az értelmi képességek, a mozgásfunkciók, a verbális kommunikáció, a látás, a hallás vagy más megismerési funkció zavara.

A tagozatot 1973-ban *Csávás Dezsőné* szülő (később a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola tanára) alapította.

Az iskola újonnan (1998) épített épülete az ország legkorszerűbb gyógypedagógiai intézménye, mozgáskorlátozott gyermekekhez adaptált akadálymentes környezettel, speciális hatású berendezésekkel és felszereltséggel szolgálja a gyermekek mindennapi fejlesztését.

Legfontosabb célkitűzés, hogy az iskolában tanuló gyermekek az önállóság általuk elérhető legmagasabb szintjére eljussanak, optimális esetben képesek legyenek az önálló életvitelre. Mindezt elősegíti, hogy a gyermekek az adottságaikhoz és a korlátaikhoz rugalmasan alkalmazkodó mennyiségű és minőségű műveltségi tartalmakat sajátíthassanak el. Sérült funkcióik korrekciós jellegű fejlesztése történik a mozgás, látás, hallás, értelmi képességek, egyéb kognitív funkciók területén egyaránt.

A 12 osztályban csoportonként (3–5 fő) 60 tanuló gyógypedagógiai fejlesztése

történik. A készségek, képességek fejlesztése és a felkészítés az iskolai életmódra programok vezetik be az általános iskolai fejlesztést, ahol első két évfolyam tananyagát lassúbb ütemben, nyújtott formában akár 3 év alatt is végezhetik a gyermekek. A terápiás fejlesztő csoportban történik a legsúlyosabb, halmozottan sérült gyermekek iskolai körülmények közötti fejlesztése.

Speciális tantárgyak a mozgásnevelés, a gépi írás, a komplex művészeti nevelés és a munkatevékenység. Speciális egyéni foglalkozások: az egyéni korrekció, egyéni mozgásnevelés, beszédterápia, kommunikáció, rehabilitációs és foglalkoztató terápia. Tanórán kívüli speciális tevékenységek: az önkiszolgálásra nevelés, kirándulások, felkészülés a versenyekre, pályairányítás, utógondozás, fakultációk.

A tagozat egész napos ellátást nyújt a tanulóknak számára.

Az intézmény öt autóbusszával negyven gyermek számára van lehetőség Budapest területéről a háztól házig szállításra.

„Kertészképző”

A kertészképző tagozat 1960 óta ad dísznövénykertész szakmatanulási lehetőséget a mozgáskorlátozott fiatalok számára. Az alapítástól a mai napig a pedagógiai ellátás és fejlesztés, a szakképzés speciális és többségi integrált iskolai keretek között történik. A tanulók számára helyben kollégiumi lehetőség is van.

Ma már a mozgáskorlátozott fiatalok mellett, látás-, hallássérültek is tanulhatják a dísznövénykertészetet, kertépítést, virágkötészetet.

Zsótér Pál Alapítvány célja

A mozgáskorlátozott gyermekek életkörülményeinek javítása, elsődlegesen az iskolánkban tanuló gyermekek részére, valamint az intézmény oktatási-nevelési-fejlesztési feladatainak magas színvonalú ellátása, tárgyi és személyi feltételek elősegítése, a gyermekek rehabilitációjának és életkezdésének elősegítése.

ERGOTERÁPIA AVAGY EGY RÉGI, ÚJ ISMERŐS

SZÖLLŐSYNÉ JUHÁSZ CSILLA

Az ergoterápia meghatározása, területei, feladatai

Mielőtt rátérnék a címben emlegetett ismerőse, egy kis történelmi betekintés az ergoterápia kialakulásáról:

A terápia, mint a rehabilitáció eszköze már az ókorban is jelen volt, hiszen már akkor is alkalmaztak zenét és produktív tevékenységeket a gyógyításban. A későbbiekben elsősorban a pszichiátriai betegeknél hasznosították ezeket.

Az első világháború után Angliában – mint a többi résztvevő országban – a frontról hazatérő katonáknak igen nehéz volt a helyzetük, hiszen az ország nem volt felkészülve a megváltozott munkaképességű emberek ilyen nagy százalékban való foglalkoztatására. Ennek hatására kezdett megerősödni a rehabilitáció egyik területe, amely részben az egyes ember produktivitását, részben a lehető legnagyobb önállóságot célozta meg. Ez a folyamat vezetett el az ergoterápia (occupational therapy) önállósulásához: a szükség életre hívott egy új diszciplínát.

Most pedig beszéljünk arról a bizonyos ismerőről.

Intézményünkben már száz éve foglalkoznak szakemberek mozgásukban akadályozott gyermekekkel. Az itt dolgozók – az egészségügy és az oktatásügy határmezsgyéjén – az akadályozottságot két aspektusból is látják: az orvosi/egészségügyi és a szociális/társadalmi szempontból, mely magában foglalja a pedagógiai szempontokat is.

Hazánkban is a „fogyatékoság” orvosi/egészségügyi modellje az elfogadottabb, amely a sérülés következményeként kialakult képességbeli hiányokat hangsúlyozza.

Ezt a szemléletet tükrözve jelent meg iskolánkban a korrekció, melynek célja az oktatás, nevelés folyamán felmerülő nehézségek leküzdése. Ebben az esetben két do-

logról kell beszélnünk: részben a gyermekek hiányaiból adódó problémákról, illetve a speciális segítőeszköz szükségletéről.

A korrekció elméleti és gyakorlati elindítója Vásárhelyi Gyöngyi gyógypedagógiai tanár kolléganőnk. Az évek során a korrekciós órákból kialakult a „korrekciós nevelés”. A „korrekciós nevelés” nem egyetlen tanórát jelöl, hanem a mozgáskorlátozott gyermek egész életére gyakorolt hatásrendszert. Ez a gyermek adottságait figyelembe véve, az oktatás, a nevelés tartalmi, szervezeti módosításával valósulhat meg. A korrekciós hatást iskolánkban számos speciális „tantárgy” is segíti: a mozgásnevelés, gépirás, számítástechnika, logopédia, életvitel. Természetesen ezeknek a tantárgyaknak a tanításához szakképzett kollégánk legjobb tudásával járul hozzá. Az egész rendszer azt szolgálja, hogy az egyén képességbeli hiányosságait pozitívan befolyásolja, „ledolgozza”. Ezzel előkészíti a gyermek integrációját, hiszen a célja a tanulás, a továbbtanulás, a pályaválasztás, illetve a beilleszkedés sérülésspecifikus akadályainak csökkentése.

Ezzel párhuzamosan egyre erőteljesebben nyert teret a másik szemlélet, mely az akadályozottságot a szociális és társadalmi hozzáállás következményeként értékeli. Egy egyszerű példával szemléltetve: ha babakocsival próbáljuk meg használni a tömegközlekedési eszközöket, próbálunk meg bejutni középületekbe, bár orvosi értelemben nem vagyunk „fogyatékosok”, szabad mozgásunkban igenis akadályozottak vagyunk! Ha ezt a gondolatot folytatjuk, akkor a szakembernek a feladata nem más, mint hogy az egyes ember és a társadalom közötti akadályokat áthidalja, az akadályozott embert a lehető legnagyobb mértékben integrálja.

Tehát mindkét megközelítési mód végső célja az integráció.

Ezzel cseng össze iskolánk elve is, hogy meg kell teremteni „az egyenlőség alapjait, annak érdekében, hogy az iskolai tanulmányok adott pontján az integrációra és az önálló életvitelre felkészültek legyenek a gyerekek”. (Pedagógiai program 2001.) Ez a cél nem változott annak ellenére sem, hogy az elmúlt nyolc évben a nálunk beiskolázásra került súlyos mozgásállapotú gyermekek száma közel háromszorosára emelkedett, az összes tanulói számot tekintve. (Súlyos mozgásállapotú gyermeknek az tekinthető, akinek a napi tevékenységekhez több segítőre van szüksége.) Mivel az integrációt az élet minden területén létre kell hozni ahhoz, hogy az egyes ember teljes értékű életet tudjon élni, a korrekció mellett a gyermekek önkiszolgálása, önellátása is nagyobb hangsúlyt kapott.

Ezeknek a céloknak az eléréséhez a hazai rehabilitáció, egy már meglévő, de nálunk még nem meghonosodott tudományterületet hívott segítségül: az ergoterápiát (occupational therapy). Iskolánkban már egy meglévő szemlélet egyik összetevője – a mindennapos tevékenységre nevelés – önállósult, melynek meghatározása megfelel ennek a diszciplínának.

Így jutottunk el oda, hogy ma már egy régi-új ismerősként beszélhetünk a rehabilitáció e területéről.

Nézzük meg, mit is jelent maga a szó:

ergein – tenni, cselekedni
 therapia – gyógymód
 occupation – foglalkozás, elfoglaltság, hivatás

Tehát hangsúly az aktív részvételen van. A meghatározás szerint:

„Az ergoterápia (occupational therapy) a testi (fizikai) és/vagy pszichikai (pszichiátriai) betegséggel vagy akadályozottsággal élő emberek kezelése specifikusan kiválasztott tevékenységeken keresztül abból a célból, hogy képessé tegye a (sérült)